

ČO PONÚKA SKAUTING CIRKVI?

Malé zopakovanie – ženské náboženstvo? – benediktíni a templári – rytieri – skauting – nádej pre Cirkev

Skúsme si ešte raz pripomenúť text z „poprednáškovkej úvahy“:

„Skauting nie je nič iné, než uskutočňované (aplikované) kresťanstvo“ (Baden-Powell, článok Skauting a kresťanstvo, 1917). Čo potom ale skauting do kresťanstva vnáša, čo vytvára a aký má v kresťanstve zmysel a význam? Porozumieť tejto veci môžeme vtedy, ak skauting porovnáme s inými zaujímavými inštitúciami, s reholami.

Katechizmus vraví, že „Boh stvoril svet kvôli účasti na svojom božskom živote. Táto účasť či spoločenstvo sa uskutočňuje „zhromažďovaním“ ľudí v Kristovi a toto „zhromažďovanie“ je Cirkev. Cirkev je cieľom všetkých vecí“ (KKC 760). Takže „Milovať ... Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou“ (Mt 22,37 SSV) a teda z tejto lásky a v nej „slúžiť živému Bohu“ (Hebr 9,14 SSV) znamená budovať Cirkev tým, že robíme všetko preto, aby sa všetci ľudia v nej zhromaždili a zjednotili v Kristovi a hlavne s Kristom a tak sa v ňom a cez Neho stali „účastnými na Božej prirodzenosti a unikli porušeniu, ktoré je vo svete pre žiadostivosť“ (2 Pt 1,4 SSV). Veď ako inak by sme mohli milovať Boha, či čo iné by sme Bohu mohli z lásky dať a preukázať, než to, že prijíame Jeho veľkorysý ponuku byť Jeho „spolupracovníci na Božom kráľovstve“ (Kol 4,11 SSV) a tak osláviť Boha tým, že urobíme všetko preto, „aby sa spasiteľné úmysly Božie čím ďalej tým viac uskutočňovali všade na svete na všetkých ľuďoch všetkých čias“ (Lumen gentium 33)? ... V tejto chvíli možno aj nám pripadajú tieto úvahy, akokoľvek krátke, síce fascinujúce a podnetné, ale akosi abstraktné. Budovať Cirkev, ktorá je ľudom zhromaždeným jednotou Otca a Syna a Duchu Svätého. Ale ako na to v praxi? Čo presne by som mal konať, aby som takto konal Božie dielo a spolupracoval na zhromažďovaní Cirkvi zo všetkých rás a národov? Existuje k tomu nejaké know-how, metóda, návod, ako to v praxi robiť?

A tu je na čase pozrieť sa na rehole. Pretože rehole sú presne stelesnením tohto know-how. Zoberte si napríklad takých saleziánov. Ponúkajú jednoduchý a veľmi konkrétny návod, ako toto poslanie naplniť: Pretože poslanie zhromažďovať všetky národy do Cirkvi presahuje vo svojej komplexnosti možnosti jednotlivca, musíme si vybrať jednu malú čiastočku tejto obrovskej práce, ktorá nám vyhovuje, pre ktorú máme talent a nadanie a na ktorú ako ľudia stačíme – a tej potom zasvätiť všetky svoje sily. My, saleziáni, ti ponúkame konkrétne pracovať s mládežou a na toto sa špecializovať. Ponúkame ti know-how na túto prácu v podobe preventívneho výchovného systému zakladateľa, sv. Jána Bosca. Plus jeho nasledovateľov. Poskytneme ti tvorivý a dynamický kolektív spolupracovníkov a materiálno-spoločenské zázemie a podporu rehole, kláštora, komunity... Pozveme ťa k celibátu a k životu v radostnej jednoduchosti, aby si sa nemusel starať o zbytočnosti tohto sveta a mohol všetky sily vložiť do tohto diela. Pozveme ťa k daru poslušnosti, vďaka ktorému dokážeme fungovať veľmi disciplinovane, veľmi timovo a teda aj efektívne a účinne. Ponúkame ti také vonkajšie podmienky, vrátane rytmu a režimu dňa, práce, modlitby, odpočinku, štúdia,... aby si mohol aj ty sám optimálne rásť a potom čo najlepšie a najefektívnejšie toto Božie dielo uskutočňovať. A ak budeš toto všetko robiť celým srdcom a z celej lásky k Bohu a k blížnemu, osláviš Boha, poslúžiť tým najlepším možným spôsobom blížnym, vzrastu Cirkvi vo svete a ty sám obsiahneš Večný Život v Bohu!

A teraz poďme späť, ku skautingu!

Skauting poskytuje presne takéto know-how, veľmi podobné reholiam, ktorým tiež konkretizuje, ako žiť všeobecné požiadavky Ježiša Krista veľmi konkrétnym spôsobom. A práve tento spôsob, toto know-how skautingu, mi pripadá veľmi dôležité! Prečo?

Ak sa dnes pozrieme po kostole, je nám úplne jasné, že ženy v ňom jednoznačne prevládajú. Nie je to pritom len dnešný trend. Sociológovia tvrdia, že už v ranej Cirkvi ženy, zdá sa, prevládali.

Dokonca občas sa vraj pohania vysmievali kresťanstvu ako „ženskému náboženstvu“. Dôvodov môže byť veľa, ale jeden z nich je isto aj ten, že aspoň dnes naše chápanie a praktizovanie kresťanstva do veľkej miery je ženské. primerané ženám. je to niečo podobné, ako to, čo môžeme dnes vidieť v školách: „Ak by ste sa teraz prišli pozrieť do ktorejkoľvek materskej školy, uvideli by ste tam približne rovnaké scény. Dievčatá sa ticho hrajú a venujú sa kresleniu, maľovaniu, hraniu s bábikami a podobným pokojným aktivitám. Zatiaľ čo chlapci pobehujú, vyrušujú a ak ich uvidíte v klude, určite práve vymýšľajú ako sa dostať do nejakej novej adrenalínovej situácie. Pri stole sú chlapci udržateľní len krátko, a preto ich tam uvidíte len výnimočne. Učiteľky na nich podvedome zvyšujú každých pár minút hlas, lebo inak sa to proste nedá. Fyzické tresty sú zakázané, a tak sa zvyšovanie hlasu stalo jediným ako-tak účinným nástrojom pre zachovanie disciplíny. Ak by sme mali ukázať prstom, kto z nich sa správa pekne, krásne, ukázkovo, prikladne..., tak ako kázu školské pravidlá a ako sa učiteľom páči, boli by to jednoznačne DIEVČATÁ. No prečo je to tak? ... Prieepasť medzi chlapcami a dievčatami sa v školskom systéme práve nástupom do škôlky začína zväčšovať. Cieľ, ku ktorému majú všetky deti dôjsť je však rovnaký. V skutočnosti sú ale podmienky, ktoré sme týmto deťom vytvorili absolútne odlišné a možno povedať, že voči chlapcom až diskriminujúce. ... To čo sa vo vývoji chlapca považuje za prirodzené, v školskom prostredí sa pokladá za neprijateľné. Nulová tolerancia základných chlapčenských črt vo vzdelávacom procese vytvára doslova prostredie nepriateľské voči chlapcom.“ (Zuzana Gránska, eduworld.sk). A teraz sa pozrite na kostol! Pekne ticho sedieť... spievať sladké a ľahavé pesničky... potom ísť na stretko a tam obsérne hovoriť o sebe, o svojich pocitoch, o tom, čo sme zažili... a zase si niečo zaspievať... no, neprípadá Vám to šité takisto viac na mentalitu dievčat? „Dievčatá sú vynikajúce komunikátorky, zatiaľ čo chlapci potrebujú riskovať a dostávať sa do situácií, kedy môžu preukázať, že sú odvážni. Dievčatá používajú viac ľavú časť mozgu a chlapci naopak pravú. Chlapci milujú tvrdsie hry, riziko a neustále sa pokúšajú v skupinách vytvárať hierarchiu. A ak im dáte na ihrisku voľnosť, intuitívne sa od dospelého vzdialia“ (Zuzana Gránska, porov. Eisenberg & Fabes, 1998; Ruble & Martin, 1998). Ktorý z týchto stránok, chlapčenskú, či dievčenskú, viac zrkadlí to, čo nazývame „bežnou farskou činnosťou“, rôzne púte, pobožnosti, stretká,...? Ja si myslím, že práve dievčenskú. Preto v kostoloch vidíme viac žien, než mužov – pretože im forma našej tradičnej zbožnosti a naše pastoračné nástroje sedia viac, než mužom. A, naopak, muži od nich bočia, pretože im pripadajú (dámy, neurazte sa) také nejaké „babské“. Nič pre muža...

Iste, nájdete medzi farníkmi aj mužov. Ale rýchlo zistíme, že títo muži sa musia prispôbiť, akoby „poženštit“... slovami Róberta Blya: „Cirkev hľadá skroteneho muža, môže sa stať kňazom...“

Musí to tak byť?

Myslím, že nie. V dejinách Cirkvi nepochybne nájdeme aj príklady vyslovene mužskej spirituality. Spomeňme napríklad rehoľu benediktínov. V 18. – 19. storočí by sme ich nazvali hraničiarimi a ich opátstva hraničnými fortmi. Centrá civilizácie uprostred divočiny. Muži, ktorí s heslom „Modli sa a pracuj!“ na perách klčovali lesy, krotili divočinu, pretvárali krajinu, čelili

divokosti a barbarstvu ľudí okolo seba, aby nakoniec, ako nejakí bájni obri, vyrvali svet z moci divočiny a ľudské duše z šera barbarstva a vyviedli ich na cestu k výšinám opravdivej civilizácie!

Asi to mali v krvi, pretože nakoniec ich regulou sa spravovali aj rády nanajvýš mužské a chlapské a tými boli rytierske rády ako Johaniti, Templári a pod. Spájali v sebe hlbokú zbožnosť a askézu rádu benediktínov, pokornú službu chorým a trpiacim v nemocniciach, ktoré spravovali a vydržovali a súčasne hrdinskú i obetavú obranu a boj proti zlu v každej jeho podobe. O ich hrdinstve spievajú piesne a o ich obetavosti svedčí číslo 30 000 – počet to bojovníkov, ktorí v ich službe počas vekov položili svoje životy za záchranu jednotlivých ľudí, ale aj Európy a Západu ako takého, keď sa už predtým zriekli moci, bohatstva, slávy sveta, zato pre slávu, o ktorej hovorí Pavol: Boh „*odplatí každému podľa jeho skutkov*: ⁷ *večným životom tým, čo vytrvalosťou v dobrých skutkoch hľadajú slávu, časť a nesmrteľnosť*“ (Rim 2,6-7 SSV).

Samotná rytierska idea tiež bola formou spirituality pre muža – bojovníka, aj keď sa nezaviazal rehoľnými sľubmi a žil vo svete. Stačí si prečítať rôzne autentické rytierske kódexy, ktoré podávali jednoduchý, aj keď neľahký a vo svojich požiadavkách veľmi radikálny návod, ako môže muž žiť Evanjelium bez toho, aby sa najprv musel stať ženou...

A to nás privádza ku skautingu. Skauting sa totiž priamo odvoláva na túto rytiersku spiritualitu. Sám Zakladateľ opisuje svojich skautov ako *križiakov* a ich poslanie ako *križovú výpravu*. Vytvára program, ktorý je svojou povahou šitý na mieru práve chlapcom. A súčasne program, ktorý, podľa jeho vlastných slov, nie je ničím iným, než „*aplikovaným kresťanstvom*“. Necítite už aj sami v tejto chvíli závan dávnych benediktínov? Johanitov? Templárov? Vznešených a bojovných rytierov?

Myslím, že skauting nám vo svojom *know-how* prináša nesmierne vzácny model *mužskej (chlapčenskej) spirituality*. Návod, ako môže muž byť kresťanom a ostať mužom. Ba viac! Ako môže byť kresťanom a *vďaka tomu sa stať opravdivým mužom!* Opravdivým, veľkým, zrelým mužom! Bez preháňania – hrdinom!

Aby sme však toto dedičstvo zachovali, rozvinuli a zúročili – a tým mocne obohatili Cirkev! – myslím, že musíme urobiť niekoľko dôležitých vecí:

1) Nenechať skauting poženštiť. Teda aspoň jeho chlapčenskú časť. Pretože všadeprítomné trendy dnešnej spoločnosti, ktorá zjavne vedie vojnu proti mužskosti, sa nám tlačia všakovakými formami, vrátane legislatívy, aj do skautingu. Skauting sa stále viac mení na *rekreačnú zotavovaciu organizáciu* a tomu zodpovedajú aj tábory, kde dôraz na minimálne riziko, maximálne bezpečie, zábavu a pohodlie spôsobuje, že skauting sa, rovnako ako školstvo, pomaly ale isto môže stať anti-chlapčenským. Tábor už nie je simulovaná divočina zálesákov, ale usporiadaná záhradka princezien. A namiesto drsného dobrodružstva v divokom lese skauti sedia v jedálni pri stole a modelujú z hliny sošky a maľujú ich temperami... Možno to ešte tak tragické nie je... U nás isto menej, ako mnohokrát na západe. Ale asi by sme si na to mali dať fakt veľký pozor!

2) Pouvažovať nad otázkou koedukácie. Tak, ako dnes pomaly a opatrne pripúšťame, že delenie škôl na chlapčenské a dievčenské v minulosti bolo veľmi múdрым rozhodnutím, takisto si dnes možno mnohí uvedomujeme, že nie je dosť dobré robiť miešaný dievčensko-chlapčenský skauting. Iste, poviete, že sú mnohé zbory, oddiely, možno dokonca družiny, kde to funguje. Bojím sa ale, že len za cenu prispôsobenia: družina duchom chlapčenská a v nej pár dievčat, ktoré majú chlapčenského ducha. Alebo oddiel viac dievčenský a v ňom zopár „skrotených“ chlapcov, ktorí viac inklinujú k dievčenskej mentalite, než chlapčenskej. Alebo potom kompromis: program, ktorý úplne nesedí ani jedným, ani druhým.

3) Pripustiť, že skauting vo svojej podstate *je spiritualitou*. Je niečím ako rehoľou, ako sekulárnym inštitútom. Nie úplne, ale dosť. A preto ho domyslieť aj týmto smerom, ako opravdivé *aplikované kresťanstvo*. Nie ako nejaké „aktivity“ a „program“, ktorý, iste, má svoju duchovnú dimenziu a miesto, kedy sa *popri ňom* pomodlíme, zamyslíme a zjaldeme na omšu. Ale ako program, ktorý je úplne a v samej podstate *kresťanstvom* v jeho mužskej podobe!

4) A znovu si uvedomiť, že skauting je niečo podobné ako vojenská akadémia: Tak, ako skončením akadémie na West Point kariéra vojaka nekončí, ale začína; takisto „absolvovaním“ skautskej výchovy a „vyradením“ dospelého rovera skauting nekončí, ale práve začína: ako trvajúce bratstvo, hnutie ľudí, ktorí sa zaviazali nadosmrti žiť jeho spiritualitu a jeho záväzky, poslanie i povinnosti, pretože sa v nej našli. A teraz, už zrelí, vycvičení, sformovaní a vytrénovaní, spoločne v duchu svojej spolupráce bojujú vo svete o vzrast Kráľovstva na všetkých frontoch a všetkými dostupnými prostriedkami. V tomto sa úplne podobajú mníchom, či rytierom, pre ktorých ani mníšstvo, ani rytierstvo nebolo nejakou „aktivitou“, či „záľubou“, ale životnou filozofiou, zmyslom života, niečím, pre čo žili a pre čo s úsmevom a ľahkým srdcom aj zomierali...

Váš Inky.